

Cochrane Nedir?

24.04.2016 / Derleyen: Derya ŞENTÜRK

Bu sitede 2011 Nisanından bu yana **Türkçe Cochrane derlemeleri** okuyorsunuz. Bu kuruluşun üretimi son iki yılda ciddi bir artış gösterdi ve üretim arttıkça burada da Cochrane derlemelerinin yoğunluğu arttı. Ama eski hekim olsun genç asistan olsun, sağda solda ilk soruşturduğunuzda Cochrane adını duyan hekim az bulunuyor.

kanıtlar'da bu çeviriler **Cochrane'in izni ve onayıyla** yayınlanıyor. Bu kuruluş hakkında merak ettikleriniz olabilir diye web sitesinden aşağıdaki bilgileri derledim. Kuruluşun adını aldığı **Dr. A. L. Cochrane** ilginç bir kişilik, çok ilginç de bir yaşam öyküsü var. Hakkında yazılanlar ve kendi yazdıklarından da bolca seçmeler yaptım. Sayfa içinde çapalar var, başlıklara tıklayarak istediğiniz metne gidebilirsiniz, dönüş de kolay, yeşil oklara tıklayarak hızla başlıklara dönebilirsiniz. D. Ş.

-
- [Cochrane nedir?](#)
  - [Neden adı 'Cochrane'?](#)
  - [Archie Cochrane kimdir?](#)
  - [Cochrane nerededir?](#)
  - [Cochrane'in vizyon ve misyonu](#)
  - [Cochrane ne yapar?](#)
  - [Sistematik derleme nedir?](#)
  - [Sistematik derleme nasıl bir soruya cevap verir?](#)
  - [Cochrane çalışmaları kimler içindir?](#)
  - [Cochrane için kimler çalışır?](#)
  - [Çalışmalara kimler katılabilir?](#)
  - [Cochrane katkıcıları nasıl çalışır?](#)
  - [Cochrane gelirleri](#)
  - [Bunları neden yapıyoruz?](#)
  - [Cohrane nasıl yönetilir?](#)
  - [Cohrane'in logosu?](#)

Cochrane nedir?

Cochrane bağımsız, hükümet dışı bir kar gütmeyen kuruluştur. 1993 yılında Cochrane Collaboration adı ile kuruldu.

Neden adı 'Cochrane'?

Cochrane adı Archie Cochrane'in onuruna seçildi. Dr. Archibald (Archie) Lemman Cochrane epidemiyolojinin bir bilim olarak gelişimine büyük katkıda bulundu. Düşünceleri:

“ . . . **kaynaklar daima sınırlı olacağından** doğru dürüst dizayn edilmiş değerlendirmelerle **etkili olduğu gösterilmiş sağlık bakımlarını sağlamak için, adilane kullanılması** gerektiğini” öne sürdü. Özellikle, çok muhtemel olarak başka kanıt kaynaklarından daha güvenilir bilgi sağladıkları için randomize kontrollü araştırmalardan (RKA) sağlanan kanıtları kullanmanın önemini vurguladı. Cochrane'in basit önermeleri tıp dışı insanlar ve sağlık profesyonelleri arasında hızla ufuk açıcı bir önemde algılanıp yaygın kabul gördü.

1979'da “**Kesinlikle mesleğimizin büyük bir kusurudur ki uzmanlık ve alt uzmanlığa göre tüm ilişkin randomize kontrollü araştırmaların eleştirel bir özetini organize etmedik, düzenli olarak adapte etmedik**” diye yazdı. Bu çağrısı 1980'lerde Oxford Perinatal Araştırmalar Bilgi Tabanını geliştirecek bir uluslararası işbirliğinin kurulmasına öncülük etti.

Ölümünden bir yıl önce 1987'de gebelik ve doğumla ilgili RKA'ların bir sistematik derlemesinden “**randomize kontrollü araştırmaların tarihinde ve bakımın değerlendirilmesinde gerçek bir dönüm noktası**” olarak bahsetti ve başka uzmanlara bunda kullanılan metotları kopya etmeyi önerdi. Onun teşviki ve görüşlerinin başka insanlarca uygun bulunması 1992'de ilk Cochrane merkezinin (Oxford UK'de) açılmasına ve **1993'te Cochrane Collaboration'un kurulmasına** yol açtı.

Archie Cochrane kimdir?

Tıbbi uygulamaların kanıta dayalı olması gerektiği fikrini savunan Dr. Archibald (Archie) Lemman Cochrane bir İskoçyalı tıp doktoru. 1941 yılında Girit savaşında esir düştü, Selanik'te ve başka yerlerdeki esir kamplarında askeri tabip olarak görev yaptı.

Esir kamplarındaki görevi sırasında **çoğu ilacın kullanımını haklı çıkaracak yeterli kanıt olmadığı** inancına vardı.

Dr. Cochrane'in adlı Britanya Ulusal Sağlık Hizmetleri'nin kritiğini yapan **Effectiveness and Efficiency: Random Reflections on Health Services** adlı kitabından alıntılar, bu düşünceye nasıl vardığını açıklıyor:

“Bu türden bir kitap yazmak için gereken niteliklerin bir kısmı bende yok. Bunun en önemli nedeni hasta bakımındaki tecrübemin az olması ve biraz mevcut olan tecrübemin de atipik olmasıdır. Hemen hemen tümü Alman elinde savaş esiri olduğum, beni iki farklı şekilde eğiten dört yıl esnasında kazanıldı. **İlk tecrübem** 6 ay geçirdiğim Selanik Dulag'daydı. Kıdemli askeri doktordum ve epeyce bir zaman için tek subay ve tek doktordum. (Savaş esiri olmak yeterince kötü, benim doktorunuz olmam biraz daha kötü). **Kampta 20 000 kadar savaş esiri vardı**, dörtte biri Britanyalıydı. **Diyet günde 600 kaloriydi ve hepimiz ishaldik**. Bunun yanında şiddetli **tifo, difteri, enfeksiyonlar, sarılık ve tatarcık humması salgınları** ortamında, diz üstünde gode bırakan ödemli 300 vakamız vardı. Bunlarla baş etmek için elimizde **külüstür bir hastane, biraz aspirin, biraz antiasit ve biraz da cilt antiseptiği** bulunuyordu.

Varımız yoğunuz çoğu Friends' Field Ambulance Unit'den birkaç fedakar hastabakıcıydı. En iyi koşullar altındaysanız kabul edilebilir bir mortalite beklersiniz; Dulag da spesifik tedavi yokluğunda **sadece difteriden yüzlerce ölüm bekledim. Ancak sadece dört ölüm oldu**. Bunların da üçü Almanların kurşun yaralarına bağlıydı. Elbette bu mükemmel sonuçta **aldıkları tedavinin veya benim klinik becerimin** hiçbir katkısı olmadı. Diğer yandan **bu, insan vücudunun kendi iyileştirme gücüne kıyasla tedavinin önemsizliğini çok net olarak gösterdi.**”

...

“**Savaş esiri yaşamımda ikinci tecrübem** çok farklıydı. Bunu **her milletten tüm tüberkülozlu savaş esirlerinin** (çoğu oldukça ilerlemiş vakalardı) teller arkasında bir araya getirildiği Elsterhost'da kazandım.

Şartlar birçok yönden çok kötü değildi. Kızılhaç yardım paketlerinden gelen yeterli gıdamız vardı, hastaları taramadan geçirebiliyorduk, balgam yayması yapabiliyorduk ancak röntgen kısıtlıydı. Hastalarımıza yatak istirahati sağlıyor, pnömotoraks ve pnömoperituan uyguluyorduk. Adezyon serbestletmede* uzman bir Fransız fizyolojist vardı ve torakoplasti mümkündü. Hastalarımızı çok yakından biliyorduk. Aynı binada kilitli

esirler olarak günümüzün ve gecelerimizin çoğu onlarla geçiyordu. Cenazalarına de katıldık, ben de rahiplik yaptım (Hindu, Müslüman ve Yunan Ortodoks dini törenlerinde oldukça becerikliyim).

O günlerde savaş esiri askeri doktorlar için uygun bulunan **“klinik özgürlük ve demokrasi”** hakkında bir propaganda broşürünü okuduğumu hatırlıyorum. Bunu anlamayı imkansız buldum. **Klinik tedavi seçiminde epeyce fazla özgürlüğüm vardı: Sorunum hangisini ve ne zaman kullanacağımı bilmememdi.** Bir parçacık bilgi için özgürlüğümü mutluluk duyarak feda edebilirdim. O zamana kadar **“randomize kontrollü araştırma”** duymamıştım ama hastalarımıza önermek durumunda kaldığımız herhangi bir şeyin **tüberküloza bir etkisi olduğuna dair gerçek bir kanıt olmadığını** biliyordum ve **gereksiz müdahalelerle bazı arkadaşlarımın yaşamını kısalttığımdan** korkuyordum.”

*Adhesion-section. Artifişyel pnömotoraksta akciğerin tamamen kollabe olmasını engelleyen yapışıklıkların giderilmesi.

Cochrane nerededir?

Çalışmalarına katkıda bulunan gönüllüler tüm dünyadadır. [Merkezi İcra](#) ekibi Londra’da bulunur.

Cochrane’in vizyon ve misyonu

Vizyonu

Vizyonumuz sağlık ve sağlık bakımı hakkında verilen kararların yüksek kalitede, ilişkin ve güncel birleştirilmiş araştırma kanıtlarıyla aydınlatıldığı, sağlıklı bir dünyadır.

Misyonu

Misyonumuz yüksek kalitede, ilişkin, erişilebilir sistematik derlemeler ve başka birleştirilmiş araştırma kanıtları üreterek sağlıkta kanıtlarla aydınlatılmış karar vermeyi teşvik etmektir.

Çalışmalarımız uluslararası alanda, sağlık bakımında etkinlik üzerine yüksek kalitede bilgi için bir temel ölçüt olarak tanınır.

Cochrane ne yapar?

Sağlık profesyonellerinin tanı testleri ve tedavilerde aydınlatılmış seçimler yapabilmeleri için araştırmalardan en iyi kanıtları toplar ve özetler. Bu kanıtlar randomize kontrollü araştırmaların sistematik derlemesi ve meta-analiziyle sağlanır.

Cochrane derlemelerinin sağlık kararlarını aydınlatıcı bilgi içeren özetleri [Cochrane Kütüphanesi](#)'nde herkese açıktır.

Sistematik derleme nedir?

Sistematik derlemeler belli bir araştırma sorusuna cevap vermek için, **önceden belirlenmiş seçim kriterlerine uyan tüm kanıtları arar ve bir araya getirir.**

Sistematik derlemeler açık ve kesin sistematik metotlar kullanarak kayırma hatalarını küçültmeyi hedefler.

Cochrane derlemeleri literatür taranarak **belli periyodlarla güncellenir.**

Sistematik derleme nasıl bir soruya cevap verir?

Bir derlemeden **en doyurucu cevabı alabilmek için, cevabı belirleyen iyi tanımlanmış bir soru** sormak gerekir. Buna **PICO** sorusu adı veriliyor. PICO Population, Intervention, Comparator ve Outcome (popülasyon, müdahale, kıyaslanan ve sonuç ölçütü) kelimelerinden oluşmuş bir akronimdir. Sistematik derlemeler bir PICO sorusuna cevap arar. Çerçevesi aşağıdaki gibidir:

... hastalarında (ÜSYE, meme kanseri, multipl skleroz vs.

yani **hastalardır.** Popülasyon)

... ilacının, tedavisinin (antibiyotik, bir antikanser, interferon, FTR, masaj, atel vb

yani **müdahaledir.** Intervention)

... karşı (başka bir ilaç, yöntem ya da plasebo, yani **kıyaslanandır.** Comparator)

... 'a etkileri. (faydalı ya da zararlı **etki** göstergesi olarak **seçilen ölçütler** olan ateş düşme süresi, 2. yılda sağ kalan hasta sayısı, 2 yılda nüks göstermeyen hasta sayısı, ilacın kusturduğu ya da döküntü yaptığı hasta sayısına etkisidir, yani **sonuç**

ölçütüdür. Outcome)

Cochrane çalışmaları kimler içindir?

Cochrane'in sağladığı bilgiler sağlık alanında karar oluşturması gereken ve bunun için yüksek kalitede bilgi kullanmak isteyen herkes içindir. Doktor, hemşire, hasta ya da hasta

bakıcısı, araştırmacı ya da bağış sağlayıcı olabilirsiniz. Cochrane kanıtları sağlık bilginizi ve kararlarınızı güçlendirecek bir araçtır.

Cochrane için kimler çalışır?

Cochrane global ve bağımsız bir araştırmacılar, profesyoneller, hastalar, bakıcılar ve sağlığa ilgi duyan insanlar ağıdır.

Cochrane katkıcıları 130 ülkeden 37 000 gönüllüdür. Tümü birden ticari sponsor ve başka çıkar çelişkilerinden bağımsız; güvenilir, erişilebilir sağlık bilgisi üretmeye çalışır. Bu katkıcıların çoğu alanlarında –tıp, sağlık politikaları, araştırma metodolojisi ya da tüketici haklarını savunma- dünya lideridir. Gruplarımız dünyanın en saygın akademik ve tıbbi kuruluşlarından bazılarında yerleşiktir.

Çalışmalara kimler katılabilir?

Herkes bir rol var, katılmak için buraya tıklarsanız, <http://www.cochrane.org/get-involved> iki öneri göreceksiniz [paranızı bağışlayın](#) ya da görev olarak [zamanınızı bağışlayın](#).

Görev almak isterseniz, siz de bir katkıcı olabilirsiniz. Bu **bir Cochrane Derlemesine yazar olarak kayıt olmak** gibi büyük ya da **EMBASE projesinde günde birkaç araştırma kaydını taramak** kadar küçük bir katkı olabilir. Tamamen ilginizin nicelik ve niteliğine ve mevcut imkanlarınıza bağlıdır. Zaman bağışınızı üç şekilde yapabilirsiniz:

1. **Bir [Cochrane derlemesine yardım edin](#).**
2. **Cochrane kanıtlarını [dilinize \(Türkçeye\) çevirin](#)**
3. **EMBASE projesinde randomize kontrollü araştırmalar [kayıt taraması yapın](#)**

Cochrane katkıcıları nasıl çalışır?

Katılımcılar organizasyona Cochrane gruplarıyla bağlıdır. Bu gruplar, sağlık konularına ilişkin derleme grupları, tematik ağlar, sistematik derlemelerin metodolojisi ile ilgilenen gruplar ve yerel merkezlerdir. Organizasyon yapımızı [buradan](#) görebilirsiniz.

Katkıcılar için “Cochrane” diye özel bir yer yoktur. Katkıcılarımız ve gruplarımız tüm dünyada yerleşiktir ve işimizin çoğunluğu online yürür. Her biri kendi fon kaynakları, web sitesi ve iş yüküyle kendi içinde bir “mini-organizasyon”dur. Katılımcılar ilgi alanları, uzmanlıkları ve/veya coğrafi yerleşimlerine göre bir gruba, bazen birkaç gruba bağlanırlar

Cochrane gelirleri

Ticari ya da çelişkili fon kabul etmeyiz. Bu inanılır ve güvenilir bilgi üretmemiz ve ticari ve mali çıkarlarla sınırlanmadan özgürce çalışmamız için hayatidir.

Bunları neden yapıyoruz?

Cochrane çalışmasını duyulan ihtiyaç bugün 20 yıl önceki başlayışımızdan daha da büyüktür. Sağlık kanıtlarına erişim arttıkça, karmaşık içeriklerin yanlış yorumlanma riski artıyor ve bununla birlikte bir kişinin tam ve dengeli bir resme ulaşma ihtimali azalıyor. Global sağlığı iyileştirmek için aydınlatılmış karar verme süreçlerini destekleyecek erişilebilir, güvenilir bilgi sağlama misyonumuz hiç bu günden daha önemli ya da faydalı olmamıştı.

Cochrane nasıl yönetilir?

Cochrane'in idarecisi Cochrane Yürütme Kuruludur. Cochrane'in çekirdek katkı gruplarından seçilen 13 temsilciden oluşur. Örgüt politikalarının geliştirilmesi ve hayata geçirilmesini gözetmekten sorumludur. Cochrane Birleşik Krallıkta tescilli bir hayır kurumudur. Yürütme kurulu bunun mütevelli heyeti olarak işlev görür. Tüm kurul üyelerini [buradan](#) öğrenebilirsiniz.

Yürütme Kurulu, Cochrane grupları ve projelerinin tüm çalışmalarının geliştirme ve dağıtımını destekleyen Cochrane'in Baş İcra Yöneticisi (Chief Executive Officer) ve Merkezi İcra ekibinin çalışmasını gözetir. Organizasyon şemasını [buradan](#) görebilirsiniz.

Cochrane halen 2016 yılında yeni bir Yürütme Kurulu yapısına geçme sürecinde bulunuyor. Bunun hakkında [buradan](#) ve [buradan](#) bilgi alabilirsiniz.

Cochrane'in logosu

Çember oluşturan iki C harfi (collaboration) global işbirliğini temsil ediyor. Enine mor çizgiler ikonik olarak bir sistematik derlemenin özetlenmiş sonuçlarını, elmas da kombine edilmiş sonucu, tedavinin etkili ya da zararlı olduğuna dair en iyi tahmini hesabı simgeliyor. İşaretin dikine çizginin solunda olduğu için kanıtlar tedavinin yararlı olduğunu gösteriyor. Bu temsili çizime "forest plot" deniyor.

Buradaki çizim, prematüre doğurmak üzere olan gebelere verilen kortikosteroidlerin yeni doğan bebeğin hayatını kurtarabileceğini gösteriyor. Kortikosteroidlerin faydasını gösteren birkaç araştırmaya rağmen bu tedavinin kadın doğum hekimlerince benimsenmesi yavaş gidiyor. Orijinal olarak Crowley ve arkadaşları tarafından yayınlanıp sonradan güncellenen sistematik derleme, bu tedavinin kullanımında etkili oldu. Bu basit müdahale belki de binlerce prematüre bebeğin hayatını kurtardı.